

Når henses til det hovedprincip om vidnefritagelse, som hele udvalget foreslår indsat som stk. 1-4 i retsplejelovens § 172, er det en naturlig konsekvens, at disse persongrupper ikke kan pålægges vidnepligt med hensyn til oplysninger, som kan identificere den kilde, hvis navn der ikke er pligt til at oplyse. Dette mindretal foreslår derfor disse bestemmelser suppleret med et stk. 5, der skal sikre, at journalisten også kan nægte at afgive vidneforklaring om, hvem der er forfatter eller kilde til en artikel eller en oplysning, som ikke er offentliggjort. Det normale vil naturligvis være, at spørgsmålet om afsløring af en forfatters eller kildes identitet opstår efter offentliggørelsen af en artikel/meddelelse eller udsendelsen af et radio/tv-program. Men det kan ikke ganske udelukkes, at der kan opstå situationer, hvor spørgsmålet om røbelse af identiteten bliver aktuelt, selv om der (endnu) ikke er offentliggjort/udsendt noget. Den, der henvender sig til redaktionen/stationen i tillid til at kunne bevare sin anonymitet, bør kunne forvente, at der ikke kan pålægges journalister vidnepligt. Han/hun kan ikke vide, om informationen vil blive offentliggjort eller ikke. Det bør ligeledes være uden betydning om redaktionen har til hensigt at offentliggøre informationen, eller dette ikke er tilfældet.

Det førstnævnte mindretal, der finder at kildebeskyttelsen alene bør gælde oplysninger om selve identiteten af kilden, finder således ikke grundlag for at udstrække kildebeskyttelsen til også at gælde oplysninger, som journalister modtager til brug i deres virksomhed, men som (endnu) ikke er offentliggjorte. Dette mindretal henviser herved til, at der ikke ses at have foreligget situationer, hvor spørgsmålet har været aktuelt, hvilket dog naturligvis kan hænge sammen med, at politiet typisk først gennem en offentliggørelse bliver klar over, at pressen »sidder inde med oplysninger«. Mere væsentligt er imidlertid, at det vil give journalister en helt særegen stilling og indebære mulighed for, at pressefolk, der i øvrigt ofte »er på pletten«, vil kunne undslå sig fra den almindelige pligt til som andre borgere at afgive vidneforklaring om deres iagttagelser m.v.

Hertil kommer, at det må give anledning til betydelig tvivl, hvornår en oplysning vil kunne siges at være betroet den pågældende i hans virksomhed, jf. den gældende bestemmelse i Norge. Det norske udvalg bemærker i øvrigt i sin betænkning, side 11, at uden for kildebeskyttelsen falder tilfælde, hvor en journalist ved egne iagttagelser får kendskab til strafbare forhold. Her gælder de sædvanlige vidneregler.

Som det fremgår nedenfor i afsnit 5.4.2., kan Justitsministeriet tiltræde det første mindretals synspunkter på dette område, hvorfor lovforslaget ikke

indeholder nogen bestemmelse svarende til det andet mindretals forslag til § 172, stk. 5, se afsnit 5.3.4.3.

5.3.4. Begrænsninger i vidnefritagelsen

Der er i udvalget enighed om, at betingelserne i retsplejelovens § 172, stk. 2, for at meddele journalister m.fl. vidnepålæg bør være strengere og præciseres yderligere, hvorimod udvalget er delt i et flertal og et mindretal med hensyn til, hvor langt man skal gå i retning af at begrænse mulighederne for at pålægge vidnepligt, ligesom et andet mindretal ønsker en absolut vidnefritagelse.

5.3.4.1. Flertallets forslag

Et flertal på 10 medlemmer foreslår, at den nugældende bestemmelse i retsplejelovens § 172, stk. 2, afløses af følgende bestemmelser:

»Stk. 5. Angår sagen en alvorlig lovovertrædelse, og findes vidneførslen nødvendig for sagens opklaring, kan retten dog pålægge de i stk. 1-4 nævnte personer vidnepligt, såfremt hensynet til sagens opklaring på grund af forbrydelsens grovhed eller andre særlige offentlige eller private interesser klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen sammenholdt med den samfundsmæssige betydning af artiklen eller udsendelsen.

Stk. 6. Det samme gælder, såfremt det er åbenbart, at en offentliggørelse ikke har tjent noget formål af samfundsmæssig betydning, og sagen angår

- 1) brud på tavshedspligt eller
- 2) en anden lovovertrædelse, og der foreligger en væsentlig offentlig eller privat interesse i, at sagen opklares.«

Stk. 5 vedrører grovere forbrydelser, og stk. 6 vedrører lovovertrædelser af mindre grov beskaffenhed, men hvor den almindelige begrundelse for kildebeskyttelse ikke foreligger.

Bestemmelsen i stk. 5 kræver for at pålægge vidnepligt, at følgende tre betingelser er opfyldt:

1. Sagen vedrører en alvorlig lovovertrædelse.
2. Vidneførslen findes nødvendig for sagens opklaring.
3. Hensynet til sagens opklaring på grund af forbrydelsens grovhed eller andre særlige offentlige eller private interesser klart overstiger hensynet til kildebeskyttelsen sammenholdt med artiklens eller udsendelsens samfundsmæssige betydning.

Vidnepålæg kan efter bestemmelsen kun pålægges i straffesager og kun i sager, der angår en alvorlig lovovertrædelse. Den gældende bestemmelse afgrænser området som sager, der angår en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte. Der ligger heri ikke nogen særlig eller tilstrækkelig begrænsning, idet